

ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ
ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Кравченка Бориса Сергійовича

«Однопортова холецистектомія у хворих на хронічний калькульозний холецистит: показання, технічні аспекти, прогнозування та профілактика ускладнень» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»

Комісія, створена згідно з Наказом ректора Запорізького державного медичного університету від 28.11.2019 р. № 531, у складі: завідувач кафедри хірургії та післядипломної хірургічної освіти ЗДМУ, доктор медичних наук, професор Завгородній С.М. (голова) та рецензентів: завідувач кафедри госпітальної хірургії ЗДМУ, доктор медичних наук, професор Никоненко А.О., доцент кафедри госпітальної хірургії ЗДМУ, кандидат медичних наук, Гайдаржі Є.І., проаналізувала результати виконання здобувачем ступеня доктора філософії, аспірантом кафедри факультетської хірургії ЗДМУ Кравченко Борисом Сергійовичем освітньо-наукової програми, індивідуального плану наукових досліджень, ознайомила з текстом дисертації та опублікованими науковими статтями та тезами за напрямом дисертації, висновком комісії з біоетики Запорізького державного медичного університету від 11.12.2019 р., № 13, а також заслухала доповідь здобувача у вигляді презентації дисертаційної роботи на фаховому семінарі та відповіді здобувача на запитання учасників фахового семінару.

Актуальність теми дисертації. На сьогоднішній день сучасні ендовідеохірургічні технології дозволяють зі зменшеною травматичністю ефективно виконувати різні хірургічні втручання. В останні роки представлені спеціалізовані технічні рішення для ендовідеохірургії, що дозволяють зменшити кількість троакарних доступів (портів) при лапароскопічних операціях видалення жовчного міхура, знизити травматичність та підвищити естетичність (косметичність) операції. До таких новітніх рішень відноситься технологія однопортового лапароскопічного доступу (SILS) для виконання холецистектомії.

Дискусійними у співставленні з традиційною чотирипортовою холецистектомією залишаються питання щодо інтенсивності і тривалості больового синдрому у післяопераційному періоді, ступеня травматичності, естетичного результату. З урахуванням цього, важливим є уточнення показань до однопортової холецистектомії, прогнозування та профілактика на доопераційному та інтраопераційному етапах можливих труднощів і

ускладнень при використанні трансумбілікального однопортового доступу для видалення жовчного міхура.

Враховуючи невирішеність ряду питань щодо використання однопортової холецистектомії у пацієнтів з хронічним калькульозним холециститом, дисертаційна робота Кравченка Бориса Сергійовича є актуальною.

Новизна дослідження та одержаних результатів. На підставі проведених досліджень вперше з патогенетичних позицій визначені показання та протипоказання для виконання однопортової холецистектомії у хворих на хронічний калькульозний холецистит з отриманням даних стосовно клінічного перебігу інтраопераційного та післяопераційного етапів з конкретизацією плану послідовних дій щодо запобігання та усунення можливих ускладнень. Науково обґрунтовані методичні аргументації диференційованого ставлення до певного вибору однопортової або чотирипортової холецистектомії.

Висвітлено ряд уточнюючих технічних аспектів однопортового трансумбілікального доступу у взаємоспорідненості з аналітичними даними характеру та інтенсивності больового синдрому, естетичних аспектів результату оперативних втручань (одно-, чотирипортова холецистектомія) з порівняльною оцінкою їх ефективності.

Теоретичне значення отриманих результатів. Дисертаційна робота Кравченка Б.С. з патогенетичних підходів поглиблює уявлення про механізми розвитку та кількісну характеристику інтенсивності больового синдрому в залежності від вибору анатомічної зони для введення єдиного троакару (порту). Приведені дослідження дозволили вперше обґрунтувати і запропонувати високочутливі і високоспецифічні ультразвукові маркери патологічних змін жовчного міхура та оточуючих його органів і тканин (везікальні, паравезікальні зміни) з запропонуванням нових патогенетично обумовлених підходів в формуванні діагностично-лікувального алгоритму для адекватного вибору методу лапароскопічної холецистектомії (однопортова, чотирипортова).

Сформульовані висновки проведеного дослідження підкріплені теоретичним аналізом фактичного матеріалу на основі доопераційного детального обстеження, порівняльними результатами в клінічних групах і мають вагоме теоретичне значення.

Практичне значення отриманих результатів. Важливість практичної складової роботи полягає у доцільності ретельного обстеження хворих з використанням високочутливих і високоспецифічних ультразвукових маркерів ступеня виразності патологічних змін жовчного міхура на доопераційному етапі, що дає можливість обґрунтованого показання до виконання холецистектомії однопортовим трансумбілікальним доступом. В роботі деталізовані технічні аспекти раціонального виконання трансумбілікального

доступу з урахуванням глибини пупка, виразності поперечної/поздовжньої складок пупка для моделювання раціонального розсічення шкіри в цій зоні, що обумовлює одержання естетичного результату операції (Спосіб вибору оперативного доступу при холецистектомії, пат. 135756 Україна. № u201901894; заявл. 25.02.2019; опубл. 10.07.2019. Бюл. № 13. 2 с.).

Основні результати проведеного дослідження впроваджені в практичну діяльність хірургічних відділень ТОВ «ВітаЦентр» м. Запоріжжя, ТОВ «Клініка Мотор Січ», КНП «Міська клінічна лікарня екстреної та швидкої медичної допомоги» ЗМР м. Запоріжжя, КНП «Міська лікарня №3» ЗМР, «Інститут гастроентерології НАМН України» м. Дніпро.

Матеріали дисертаційної роботи впроваджені в навчальний процес на кафедрах факультетської хірургії, загальної хірургії та післядипломної хірургічної освіти Запорізького державного медичного університету та на кафедрі хірургії та малоінвазивних технологій ДЗ «ЗМАПО МОЗ України».

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Сформульовані в дисертації положення, висновки і рекомендації базуються на достатній кількості клінічного матеріалу (102 пацієнта в основній групі та 112 – в групі порівняння) із застосуванням сучасних клініко-лабораторних, ультразвукових, патогістологічних методів та статистичної обробки матеріалу.

Всі дослідження узгоджені Комісією з питань біоетики Запорізького державного медичного університету (протокол засідання від 11.12.2019 р., № 13), не містять даних, які суперечать сучасним вимогам біоетики та морально-етичних норм. Достовірність первинних матеріалів кандидатської дисертації перевірена комісією, яка була створена наказом ректора Запорізького державного медичного університету № 322 від 03.10.2016 р. «Про склад комісії з перевірки первинної науково-дослідної документації ЗДМУ», у складі: *головуючий – д.мед.н., професор Усачова О.В.; секретар – д.біол.н., доцент Павлов С. В.; члени комісії: д.мед.н., професор Перцов В.І. (хірургічний напрямок); головний метролог Марченко С.М.* Усі документи оформлені відповідно до існуючих вимог, результати досліджень оброблені сучасними статистичними методами аналізу на персональному комп'ютері. Первинна документація за обсягом та характером досліджень повністю відповідає даним, наведеним в дисертаційній роботі. Робота виконана на метрологічно повіреній дослідницькій апаратурі та повіреним інструментом. За результатами перевірки дослідницької апаратури видано Експертний метрологічний висновок від 05.12.2019 р., № 304.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях.

Матеріали дисертації представлено у повному об'ємі у 9 наукових працях, з них 4 – у фахових виданнях, рекомендованих ДАК України, 1 – у журналі Європейського союзу, 3 – у матеріалах і тезах наукових форумів. Одержано 1 патент України на корисну модель.

Дисертація оформлена згідно існуючих вимог і містить повноту інформації щодо основних положень, наукових трактувань, заключень, висновків та практичних рекомендацій з повноцінним відображенням змісту відповідних розділів дисертаційної роботи.

В наукових публікаціях за темою дисертації, опублікованих із співавторами, Кравченку Б. С. належить більш ніж 75 % ідей та розробок. Співавторство інших дослідників у наукових роботах, опублікованих за матеріалами дисертації, полягало в консультативній допомозі та участі в лікувально-діагностичному процесі.

Конкретний особистий внесок дисертанта в одержанні наукових результатів, що виносяться на захист. Дисертація є самостійно виконаним дослідженням автора. Науковим керівником д.мед.н., проф. Клименко В.М. визначені тема та складена програма дисертаційного дослідження. Здобувачем самостійно визначено мету, завдання та виконана дослідницька частина дисертації. Безпосередньо автором проведено збір клінічного матеріалу, аналіз і обробка даних, отриманих у результаті досліджень. Здобувач приймав участь у клінічному обстеженні хворих, виконанні оперативних втручань, 25 % хворих прооперовано особисто, у 40 % – асистував на операції під наглядом наукового керівника; визначав лікувальну тактику і здійснював подальше лікування хворих у післяопераційному періоді; викликав та обстежував пацієнтів протягом терміну післяопераційного спостереження. Особисто виконав статистичне обчислення, аналіз і узагальнення отриманих результатів; підготував наукову працю до захисту. У спільних надрукованих роботах автору належить більше 75 % ідей та розробок. Формулювання основних положень і висновків проведено з науковим керівником, д.мед.н., проф. Клименко В.М.

Апробація результатів дисертації. За рішенням вченої ради Запорізького державного медичного університету МОЗ України (протокол № 4 від 26.11.2019 р.) та наказом ректора ЗДМУ від 28.11.2019 р. № 531 фаховий семінар з попередньої експертизи дисертації проведено на кафедрі факультетської хірургії під головуванням завідувача кафедри загальної хірургії та післядипломної хірургічної освіти, д.мед.н., професора Завгороднього С.М., та за участю призначених рецензентів (професор, д.мед.н., Никоненко А. О., доцент, к.мед.н. Гайдаржі Є.І.), а також запрошених співробітників кафедр факультетської хірургії, госпітальної хірургії, загальної хірургії та

післядипломної хірургічної освіти, медицини катастроф та військової медицини, анестезіології Запорізького державного медичного університету МОЗ України.

Недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення. Дисертаційна робота Кравченка Бориса Сергійовича «Однопортова холецистектомія у хворих на хронічний калькульозний холецистит: показання, технічні аспекти, прогнозування та профілактика ускладнень» є закінченим науковим дослідженням, у якому отримані нові науково обґрунтовані результати. Принципових зауважень щодо змісту і оформлення дисертації немає, окремі стилістичні помилки не знижують загальну цінність дисертації.

Відповідність дисертації вимогам, що пред'являються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Дисертаційна робота Кравченка Бориса Сергійовича «Однопортова холецистектомія у хворих на хронічний калькульозний холецистит: показання, технічні аспекти, прогнозування та профілактика ускладнень» (науковий керівник – професор кафедри госпітальної хірургії ЗДМУ, доктор медичних наук, Клименко В.М.) є самостійним, завершеним науковим дослідженням, в якому приведені нові рішення актуального науково-практичного завдання щодо покращення результатів хірургічного лікування пацієнтів на хронічний калькульозний холецистит шляхом диференційованого підходу до використання однопортового доступу для холецистектомії.

За формою і структурою дисертація відповідає основним вимогам, що пред'являються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

ВИСНОВОК

Розглянувши дисертацію Кравченка Бориса Сергійовича на тему: «Однопортова холецистектомія у хворих на хронічний калькульозний холецистит: показання, технічні аспекти, прогнозування та профілактика ускладнень» та наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, визначивши особистий внесок в усіх зарахованих за темою дисертації наукових публікаціях, опублікованих із співавторами (додаток 1), а також за результатами попередньої експертизи (фахового семінару), вважаємо, що робота актуальна для сучасної хірургії, являє собою самостійно виконану закінчену наукову працю, яка проведена із застосуванням сучасних методів клінічного дослідження, має наукову новизну, практичну значимість, адекватна поставленій меті та задачам. Основні результати, нові наукові положення та висновки, сформульовані у дисертації, повністю опубліковані в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації, в роботі відсутні порушення академічної доброчесності. Біоетична експертиза проведених досліджень підтверджена висновком комісії з біоетики Запорізького державного медичного

університету від 11.12.2019 р., № 13, за результатами перевірки дослідницької апаратури, на якій виконувалися дисертаційні дослідження, видано Експертний метрологічний висновок № 304 від 05.12.2019 року. Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам, передбаченим п. 10 «ПОРЯДКУ проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 року, відносно дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії та може бути рекомендована до офіційного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Комісія рекомендує ректору ЗДМУ порушити клопотання перед МОН України про утворення спеціалізованої Вченої ради для розгляду та проведення разового захисту дисертації Кравченка Бориса Сергійовича у складі:

Голова спеціалізованої вченої ради: доктор медичних наук, професор Завгородній Сергій Миколайович, завідувач кафедри загальної хірургії та післядипломної хірургічної освіти Запорізького державного медичного університету МОЗ України, м. Запоріжжя;

Рецензент: доктор медичних наук, професор Никоненко Андрій Олександрович, завідувач кафедри госпітальної хірургії Запорізького державного медичного університету МОЗ України, м. Запоріжжя;

Рецензент: кандидат медичних наук, доцент Гайдаржі Євген Іванович, доцент кафедри госпітальної хірургії Запорізького державного медичного університету МОЗ України, м. Запоріжжя;

Опонент: доктор медичних наук, професор Рязанов Дмитро Юрійович, професор кафедри хірургії та малоінвазивних технологій ДЗ "Запорізька медична академія післядипломної освіти МОЗ України».

Опонент: доктор медичних наук, професор Кутовий Олександр Борисович, завідувач кафедри хірургії №2, ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України, м. Дніпро.

Голова комісії та фахового семінару з попередньої експертизи дисертації, заступник голови структурного підрозділу:

доктор медичних наук, професор

Рецензенти:

доктор медичних наук, професор

кандидат медичних наук, доцент

Завгородній С. М.

Никоненко А. О.

Гайдаржі Є. І.

Handwritten signatures and a blue rectangular stamp. The stamp contains the text 'ПІДТВЕРДЖУЮ' and '20 19'. There are also handwritten signatures and names: 'Завгородній С. М.', 'Гайдаржі Є. І.', and 'Гайдук І. М.'.

**СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ
ПРАЦЬ НА ТЕМУ ДИСЕРТАЦІЇ**

1. Кравченко Б. С., Клименко В. М., Захарчук О. В. Особливості використання однопортової технології при виконанні холецистектомії у хворих на хронічний калькульозний холецистит. *Актуальні проблеми сучасної медицини*. 2017. Т. 17, № 4 (60). С. 130–134. *(Дисертант виконав набір матеріалу, провів аналіз результатів)*.

2. Кравченко Б. С. Профілактика та корекція ускладнень при виконанні однопортової лапароскопічної холецистектомії з приводу хронічного калькульозного холециститу. *Клінічна хірургія*. 2018. № 85(6). С. 27–29. *(Дисертант виконав набір матеріалу, провів аналіз результатів, приймав участь у лікуванні)*.

3. Borys Kravchenko, Vladimir Klymenko, Sergii Kravchenko, Alexandr Zakharchuk, Natalya Tumanska. A comparative analysis of single port and four port laparoscopic cholecystectomies in patients with chronic calculous cholecystitis. *Journal of Education, Health and Sport*. 2019. Vol. 9, №6. P. 514–521. *(Дисертант виконав набір матеріалу, провів аналіз результатів)*.

4. Кравченко Б. С., Клименко В. М., Стешенко А. О. Ефективність однопортового лапароскопічного доступу при виконанні холецистектомії у пацієнтів, які перенесли операції на черевній порожнині. *Запорізький медичний журнал*. 2017. №. 3(102). С. 328-331. *(Дисертант виконав набір матеріалу, провів аналіз результатів, приймав участь у лікуванні)*.

5. Кравченко Б. С., Клименко В. М., Кравченко С. М., Захарчук О. В., Туманська Н. В. Симультанні операції з застосуванням однопортового лапароскопічного доступу у пацієнтів з хронічним калькульозним холециститом та грижею передньої черевної стінки. *Клінічна хірургія*. 2018. №. 6(2). С. 45-46. *(Дисертант виконав набір матеріалу та статистичну обробку результатів)*.

6. Кравченко Б. С., Клименко В. М. Оцінка найближчих результатів після використання однопортового доступу для видалення жовчного міхура. *Сучасні аспекти медицини і фармації – 2017: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та студентів з міжнародною участю*. 2017. С. 84. (Дисертант виконав набір матеріалу та статистичну обробку результатів).

7. Кравченко Б. С., Клименко В. М. Використання ультразвукового дослідження при виконанні однопортової холецистектомії у хворих з хронічним калькульозним холециститом. *Збірник тез «Актуальні питання абдомінальної хірургії»*. 2017. С. 85–86. (Дисертант виконав набір матеріалу та аналіз результатів).

8. Кравченко Б. С., Клименко В. М. Показання до однопортової холецистектомії у хворих з хронічним калькульозним холециститом. *Збірник наукових робіт «24 з'їзд хірургів України»*. 2018. С. 151–152. (Дисертант виконав набір матеріалу та аналіз результатів).

9. Спосіб вибору оперативного доступу при холецистектомії: пат. 135756 Україна. № u201901894; заявл. 25.02.2019; опубл. 10.07.2019. Бюл. № 13. 2 с. (Дисертантом проведено аналіз наукової і патентної літератури, формулювання формули винаходу та впровадження в практичну роботу).